

נמחק וה"פ דר' חייא אמר לר' זירא ודאי דאמריתו וא"ל לא הלכה אתמר אלא מטין והסתמא דגמי פריך מיד על דברי ר' חייא הלכה מכלל דפליגי וכר' [וכן בהגהותיו על הש"ס מחק ג' תיבות אלו א"ל אין] ולקמן נמי לא גרסינן דאתמר אלא אתמר בלא דלת [וכן הגיה בהגהותיו על הש"ס]:

דדיק וגמר שמעתא וכר' רש"י פי' מדקאמר סטיו ולא קאמר אצטבע ואין זה נכון דקשה על רבו גופיה למה לא אמר אצטבע אלא דזה אינו קושיא ומ"ש דדיק וכר' ה"פ מדקאמר סטיו כפול היה וסטיו לפניו מסטיו דזהו כפל לשון אלא מסתמא אמר לו רבו מעיקרא סטיו כפול היה ולא הבין רחבה הפי' דאפשר שהיה עב ביותר ואמר לו רבו דה"פ דסטיו לפניו מסטיו היה וכמו שאמר לו רבו היה מחזיר תמיד הכפל לשון וזה שאמר דדיק וגמר שמעתא מפומי דרבי' וכן מ"ש (שבת ט"ו) הלל אומר מלא הין מים שאובין פוסלים את המקוה אלא שחייב אדם לומר בלשון רבו ופירש"י שם דהפי' משום דלשון הין אע"פ שאינו לשון משנה אפי' אמר בלשון תורה וכר' ע"ש עוד פי"ב רבינו אמר שזהו דוחק גדול ע"כ אמר דהפי' משום דשמאי אמר ט' קבין והוי ליה להלל לומר ג' קבין מאי לשון הין אלא משום דהלל שמע מרבו שמעיה ואבטליון בלי שום פלוגתא שאמרו מלא הין ושפיר שייך הלשון הין שהוא לשון צח כי הוא לשון תורה אלא על הלל קשה כנ"ל אלא ע"כ משום שחייב אדם לומר בלשון רבו (עין כס' שנות אליהו בליקוטים שאחר מסכת ברכות מה שפירש על הא דהלל הנ"ל):

ותד אמר מפני שעושה מדותיו של הקדוש ברוך הוא רחמים ואינן אלא גזרות בזה יבואר מה שכתב (משלי למ"ד) עין תלעג לאב ותבוח ליקהת אם יקרוה עורבי נחל ויאכלוה בני נשר ופי' הירושלמי עין תלעג לאב זו מצות כיבוד אב ותבוח ליקהת אם זו שילוח הקן לשלח האם יקרוה עורבי נחל שהם אכזריות שאין להם הנאה אלא שמנקרים. ויאכלוה בני נשר שהם רחמנים וה"פ שבכל התורה לא נאמר אריכות ימים כי אם בשני דברים הללו כיבוד

אב ושילוח הקן לפי שאין השלימות ניכר באדם אלא כשיש לו שני מדות הפוכות דהיינו מדת הרחמניות ומדת אכזריות לפי שכשהאדם נוהג במדה אחת אינו מוכרח לומר שהוא צדיק אלא י"ל שכך הוא טבעו אבל כשיש לו שני מדות הפוכות כגון רחמניות ואכזריות אז מוכח שהוא צדיק לכך נתן הקב"ה לישראל מצות של רחמניות שהוא כיבוד אב ואם שהוא רחמניות גדולה לפי שכשבאים לידי זקנה ואין להם מקום לנוח דין הוא שירחם עליהם. ושוב נתן להם מצות אכזריות דהיינו שילוח הקן שהוא אכזריות גדולה שנוטל הבנים ומשלח האם ואיתא בירושלמי (וכענין זה איתא במדרש רות החדש דף ז') שכשמשלח האם לפעמים הולכת מחמת צער וטובעת במים אם כן הוא בודאי אכזריות גדולה לכך כתיב בשני מצות אלו אריכות ימים לפי שבשני מדות הללו נשלם האדם בתכלית הטוב [ובזה א"ש מ"ש בברכות שם מפני שעושה מדותיו של הקב"ה רחמים ואינן אלא גזירות ור"ל שבאמת אין זה רחמים אלא אכזריות רק שכך גזר השי"ת ובוזה יתישב קושיית התוס' מגילה כ"ה ד"ה מפני] וז"ש בעקידה עתה ידעתי כי ירא אלהים אתה וקשה מאי לשון עתה ידעתי והלא הוא היה צדיק גם מקודם לכן. אבל לפי מ"ש א"ש לפי שקודם לכן לא היה אלא רחמן מאוד שהיה מכניס אורחים וגומל חסדים אבל המדה של אכזריות עדיין לא היה ניכר בו והיו אומרים שאברהם איננו צדיק גמור אבל בעקידה שעשה מדות אכזריות ג"כ עתה נשלם וניכר שהוא צדיק גמור וז"ש עין תלעג לאב זו כיבוד אב דהיינו שרואה בתורה שכתוב בה אריכות ימים והוא לועג על זה ואינו מקיים ונוהג עצמו במדת אכזריות ותבוח ליקהת אם שמבזה המצוה של שילוח הקן שצריך להיות בו אכזרי והוא מבזה לזה ונוהג במדות רחמניות ואין משלח האם יקרוה עורבי נחל כנגד מה שאינו מקיים כיבוד אב ואם ונעשה אכזר עליהם לפיכך יקרוה העורבים שהם אכזריות שאין רוצים לאכול ואעפ"כ מנקרים וכנגד מה שהוא מבזה בשילוח הקן שנעשה רחמן יאכלוה בני נשר שהם ג"כ רחמנים וז"ש לעשות נקמה בגוים וגו' הדר הוא לכל חסדיו ר"ל שאף ע"פ שהם